
MONOGRAFIE PRAWNICZE

WYŁĄCZENIE WSPÓLNIKA
ZE SPÓŁKI
Z OGRANICZONĄ
ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

MAŁGORZATA WACH-PAWLICZAK

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

MAŁGORZATA WACH-PAWLICZAK • WYŁĄCZENIE WSPÓLNIKA ZE SPÓŁKI
Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Aleksandra Auleytner

**OCHRONA PRAW AUTORSKICH I POKREWNYCH A ZASADY
SWOBODNEGO PRZEPEŁYWU TOWARÓW I ŚWIADCZENIA
USŁUG W PRAWIE UE**

dr Stephan Freiberg

NOWY TRAKTAT O UNII EUROPEJSKIEJ

dr Jakub Kociubiński

**INSTRUMENTALIZACJA PRAWA KONKURENCJI UNII
EUROPEJSKIEJ W OBlicZU KONSOLIDACJI SEKTORA
TRANSPORTU LOTNICZEGO (zapowiedź)**

prof. dr hab. Jerzy Menkes, dr Ewelina Cała-Wacinkiewicz

PAŃSTWO I TERYTORIUM W PRAWIE MIĘDZYNARODOWYM

dr Marcin Menkes

**GOVERNANCE GOSPODARCZY – STUDIUM
PRAWOMIĘDZYNARODOWE (zapowiedź)**

dr Paulina Twardoch

**SPRAWY MAJĄTKOWE PARTNERÓW Z ZAREJESTROWANEGO
ZWIĄZKU (zapowiedź)**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

WYŁĄCZENIE WSPÓLNIKA
ZE SPÓŁKI
Z OGRANICZONĄ
ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

MAŁGORZATA WACH-PAWLICZAK

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2016

Redaktor prowadząca: Emilia Rucińska-Sech

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2016**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-8709-3

ISBN e-book 978-83-255-8710-9

Spis treści

Wstęp	XI
Wykaz skrótów	XVII
Wykaz orzeczeń	XIX
Wykaz literatury	XXIII
Rozdział I. Status prawny wspólnika w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością a natura spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	1
§ 1. Definicja spółki z o.o.	1
I. Uwagi wstępne	1
II. Spółka z o.o. jako stosunek prawny	3
III. Spółka z o.o. jako osoba prawna	5
IV. Spółka z o.o. jako korporacja kapitałowa	7
§ 2. Natura spółki z o.o.	9
I. Pojęcie natury (stosunku prawnego) spółki z o.o.	9
II. Elementy kapitałowe w spółce z o.o.	12
III. Elementy osobowe w spółce z o.o.	15
§ 3. Status prawny wspólnika w spółce z o.o.	18
I. Pojęcie udziału w spółce z o.o.	18
1. Uwagi wstępne	18
2. Udział jako ułamek kapitału zakładowego	19
3. Udział jako prawo podmiotowe	21
4. Rodzaje udziałów	23
II. Wspólnik jako strona stosunku członkostwa spółki z o.o.	25
III. Powstanie, zmiana i ustanie stosunku członkostwa w spółce z o.o.	28
Rozdział II. Znaczenie i charakter prawny instytucji wyłączenia wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	31
§ 1. Geneza i <i>ratio legis</i> instytucji wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o. .	31
§ 2. Wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. w ujęciu prawnoporównawczym	33
I. Uwagi wstępne	33
II. Prawo niemieckie	34
III. Prawo francuskie	38

IV. Prawo angielskie	39
V. Prawo holenderskie	41
VI. Uwagi podsumowujące	44
§ 3. Charakter prawny instytucji wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o. ..	46
I. Wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. jako sankcja o charakterze organizacyjnym	46
II. Wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. jako element osobowy w spółce kapitałowej	49
1. Wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. a wyłączenie wspólnika ze spółki osobowej	49
2. Wyłączenie wspólnika jako element osobowy w spółce z o.o. a natura kapitałowa spółki z o.o.	51
3. Wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. a przymusowy wykup akcji akcjonariuszy mniejszościowych	51
§ 4. Prawo do wyłączenia wspólnika w świetle klasyfikacji praw wspólników w spółce z o.o.	55
Rozdział III. Ważne przyczyny wyłączenia wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	59
§ 1. Normatywny charakter zwrotu „ważne przyczyny”	59
I. Uwagi wstępne	59
II. Ważne przyczyny jako zwrot niedookreślony	60
III. Ważne przyczyny jako zwrot należący do kategorii odesłań co do ocen	61
IV. Ważne przyczyny jako klauzula generalna w znaczeniu funkcjonalnym	64
V. Uwagi podsumowujące	65
§ 2. Ważne przyczyny wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o. w ujęciu Kodeksu spółek handlowych	66
§ 3. Ważne przyczyny wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o. w świetle orzecznictwa sądowego	69
I. Uwagi wstępne	69
II. Niemożność bezkonfliktowego współdziałania ze wspólnikiem, będąca następstwem relacji interpersonalnych wewnątrz spółki	69
III. Prowadzenie działalności konkurencyjnej wobec spółki	73
IV. Nieusprawiedliwione i uporczywe niestawienie wspólnika na zgromadzeniu wspólników	76
V. Nadużywanie prawa do zaskarżania uchwał	78
VI. Wprowadzenie w błąd wspólnika przez innego wspólnika	79

VII. Kształtowanie niekorzystnego wizerunku spółki oraz niewykonywanie podjętych przez zgromadzenie wspólników uchwał	80
§ 4. Przykładowy katalog ważnych przyczyn wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o.	80
§ 5. Umowne określenie ważnych przyczyn wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o.	85
§ 6. Ważne przyczyn wyłączenia wspólnika a przesłanki „sankcyjnego” umorzenia udziałów	89
I. Uwagi wstępne	89
II. Ogólna charakterystyka instytucji umorzenia udziałów	89
III. Umowne określenie przesłanek umorzenia udziałów	91
IV. „Sankcyjne” umorzenie udziałów	93
V. Wyłączenie wspólnika a „sankcyjne” umorzenie udziałów	95
Rozdział IV. Postępowanie w sprawie o wyłączenie wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	101
§ 1. Tryb wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o.	101
I. Uwagi wstępne	101
II. Alternatywne formy rozwiązywania sporów prawnych (ADR) a sprawa o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o.	102
III. Tryb postępowania procesowego w sprawie o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o.	110
§ 2. Wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. jako przykład sprawy gospodarczej	111
§ 3. Charakter prawny powództwa o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o.	113
§ 4. Właściwość miejscowa i rzeczowa sądu w sprawie o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o.	115
I. Właściwość miejscowa	115
II. Właściwość rzeczowa	116
1. Uwagi wstępne	116
2. Majątkowy charakter sprawy o wyłączenie wspólnika	117
§ 5. Legitymacja procesowa w sprawie o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o.	120
I. Pojęcie legitymacji procesowej	120
II. Legitymacja czynna w sprawie o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o.	122
1. Uwagi wstępne	122
2. Legitymacja czynna w świetle art. 266 § 1 KSH	123
3. Legitymacja czynna w świetle art. 266 § 2 KSH	126

III. Legitymacja bierna w sprawie o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o.	127
IV. Współuczestnictwo procesowe w sprawie o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o.	130
1. Pojęcie współuczestnictwa procesowego i jego rodzaje	130
2. Współuczestnictwo konieczne i jednolite po stronie powodowej	132
3. Współuczestnictwo konieczne i jednolite po stronie pozwanej	135
§ 6. Status prawny wspólnika w toku procesu o wyłączenie	136
§ 7. Zabezpieczenie powództwa o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. (art. 268 KSH)	138
I. <i>Ratio legis</i> art. 268 KSH	138
II. Przesłanki zabezpieczenia powództwa o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o.	139
III. Postępowanie o zabezpieczenie powództwa o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o.	144
IV. Postanowienie o zabezpieczeniu powództwa o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. i jego skutki	146
1. Treść postanowienia o zabezpieczeniu powództwa	146
2. Zawieszenie wspólnika w wykonywaniu jego praw udziałowych a prawo do udziału w zgromadzeniu wspólników, prawo głosu i prawo do zaskarżania uchwał .	149
3. Zawieszenie wspólnika w wykonywaniu jego praw udziałowych a prawo do zbycia udziałów	150
4. Zawieszenie wspólnika w wykonywaniu jego praw udziałowych a prawo żądania rozwiązania spółki	151
Rozdział V. Wyrok w sprawie o wyłączenie wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i jego skutki	153
§ 1. Charakter prawny wyroku wyłączającego wspólnika ze spółki z o.o.	153
§ 2. Treść wyroku wyłączającego wspólnika ze spółki z o.o.	155
I. Elementy wyroku wyłączającego wspólnika ze spółki z o.o.	155
II. Cena przejęcia udziałów	156
III. Termin przejęcia udziałów	164
§ 3. Przejęcie udziałów wyłączanego wspólnika	165
§ 4. Skutki prawne wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o.	170
I. Skutki prawne w relacji wyłączony wspólnik a spółka	170
1. Uwagi wstępne	170
2. Skutki wyłączenia w zakresie stosunku członkostwa	170
3. Skutki wyłączenia w zakresie stosunku kapitałowego	172

II. Skutki prawne wyłączenia w stosunku do przejmującego udziały	173
III. Skutki wyłączenia wspólnika dla spółki i jej pozostałych wspólników	175
§ 5. Bezskuteczność wyroku wyłączającego wspólnika ze spółki z o.o.	177
§ 6. Odpowiedzialność odszkodowawcza wobec bezskutecznie wyłączonego wspólnika	178
§ 7. Ochrona dóbr osobistych pozwanego o wyłączenie wspólnika	180
§ 8. Wyrok oddalający powództwo o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. i jego skutki dla spółki	183
Rozdział VI. Wyłączenie wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w świetle Konstytucji RP	185
§ 1. Konstytucyjna ochrona praw majątkowych wspólnika w spółce z o.o.	185
§ 2. Wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. jako ingerencja w konstytucyjnie chronione prawa majątkowe	186
§ 3. Dopuszczalność wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o. w świetle Konstytucji RP	188
I. Uwagi wstępne	188
II. Przydatność instytucji wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o. ...	190
III. Niezbędność instytucji wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o. ..	191
IV. Proporcjonalność <i>sensu stricto</i> instytucji wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o.	194
Rozdział VII. Uwagi końcowe i wnioski <i>de lege ferenda</i>	199

Wstęp

W korporacjach takich jak spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, zrzeszających wiele podmiotów o odmiennych, często sprzecznych interesach, mogą pojawić się różnice zdań lub poważniejsze rozbieżności, u podłoża których leżą sprawy związane z funkcjonowaniem spółki. Niejednokrotnie przybierają one postać sytuacji konfliktowych, które utrudniają, a nawet uniemożliwiają dalszą współpracę zmierzającą do osiągnięcia wspólnego celu, uzasadnionego interesem spółki.

Nie ulega wątpliwości, że jedynym środkiem uzdrowienia stosunków pomiędzy wspólnikami nie powinna być możliwość rozwiązania spółki. Korporacyjny charakter osoby prawnej, jaką jest spółka z o.o., wymaga ustanowienia szczególnych mechanizmów chroniących jej byt prawny. Na ogół wystarczającym środkiem dla przywrócenia sprawnego funkcjonowania spółki jest możliwość wykluczenia z niej wspólnika, którego zachowanie w sposób negatywny wpływa na jej działalność. Jednakże nawet „konfliktowemu” wspólnikowi powinna przysługiwać ochrona praw w spółce. Wymagające zadanie pogodzenia ochrony bytu prawnego spółki z ochroną praw wykluczonego wspólnika, postawione zostało przed instytucją wyłączenia wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Wyłączenie wspólnika uregulowane zostało w art. 266–269 KSH. Jest to środek prawny charakterystyczny dla spółki z o.o. Analogiczna regulacja nie występuje w przepisach o spółce akcyjnej. Ma ona również odmienny charakter od instytucji wyłączenia wspólnika ze spółki osobowej.

W świetle przepisów Kodeksu spółek handlowych wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. polega na przymusowym pozbawieniu wspólnika członkostwa w spółce (jako organizacji) z ważnych przyczyn, leżących po jego stronie (art. 266 § 1 KSH). Wyłączenie wspólnika ma służyć „uzdrowieniu” sytuacji w spółce, gdy powstałe w niej trudności nie dotyczą wszystkich wspólników, a jedynie jednego lub kilku z nich. Jej specyficzny charakter wyraża się w tym, że odnosi się ona wyłącznie do wspólnika jako podmiotu stosunku spółki i nie jest następstwem czynności polegającej na rozporządzeniu udziałami. Na skutek prawomocnego orzeczenia sądowego o wyłączeniu, wspólnik zostaje usunięty ze struktury organizacyjnej spółki oraz traci wszystkie należące do niego udziały na rzecz pozostałych wspólników lub osób trzecich (art. 266 § 3 KSH).

Prawo do żądania wyłączenia wspólnika zaliczane jest do elementów osobowych spółki z o.o. Jego głównym celem jest regulacja stosunków osobowych pomiędzy udziałowcami. Uwzględnienie kapitałowego charakteru spółki z o.o. znalazło jednak wyraz w zastosowaniu podstawy kapitałowej przy określeniu legitymacji procesowej wspól-

ników wnoszących powództwo o wyłączenie wspólnika. Ich udziały muszą stanowić więcej niż połowę kapitału zakładowego (art. 266 § 1 i 2 KSH).

Opracowanie monograficzne instytucji wyłączenia wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest uzasadnione z kilku istotnych powodów.

Po pierwsze, przewidziana w Kodeksie spółek handlowych regulacja wyłączenia wspólnika jest dość ogólna. Nie rozstrzyga wielu szczegółowych kwestii, które mogą powstać w związku ze stosowaniem przepisów prawa w konkretnych stanach faktycznych. Stwarza to szerokie pole do rozstrzygania licznych problemów jurystycznych nie tylko przez sądy rozpoznające indywidualne sprawy, lecz także doktrynę prawa, której zadaniem jest omawianie tych zagadnień w szerszym kontekście normatywnym. Należy również rozważyć ewentualne uszczegółowienie obowiązującej regulacji.

Po drugie, omawianej instytucji warto dokładniej przyjrzeć się z punktu widzenia praktyki stosowania prawa, a w szczególności w kontekście najnowszego orzecznictwa sądowego. Zainicjowany w 2012 r. proces publikowania w internecie orzeczeń sądów apelacyjnych, wypełnił dotychczasową poważną lukę w zakresie wiedzy o sądowej praktyce stosowania przepisów o wyłączeniu wspólnika. Udostępnione zostały nowe orzeczenia, które wymagają omówienia i komentarza.

Po trzecie, spółka z o.o. jest najczęściej wykorzystywaną w obrocie gospodarczym formą spółki handlowej. Szczegółowe omówienie konstrukcji wyłączenia wspólnika z tej spółki, z uwzględnieniem problemów związanych z jej stosowaniem w obrocie gospodarczym, ma istotne znaczenie praktyczne.

Po czwarte, w piśmiennictwie prawniczym instytucja wyłączenia wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie doczekała się dotychczas opracowania monograficznego. Pomimo występowania wartościowych publikacji, w ramach których omówiony został ten środek prawny (zob. np. *K. Kopaczynska-Pieczniak*, Ustanie członkostwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, Warszawa 2002; *Z. Roszewski*, Zmiany podmiotowe w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, Warszawa 2000), odczuwalny jest brak szczegółowego jego opracowania. Tym bardziej, że większość poglądów na jej temat zostało wypracowanych na gruncie Kodeksu handlowego z 1934 r.¹. Tymczasem stosunki gospodarcze i korporacyjne na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat uległy istotnym zmianom.

Zasadniczym celem niniejszej monografii jest omówienie charakteru prawnego instytucji wyłączenia wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ze szczególnym uwzględnieniem praktyki jej stosowania w orzecznictwie sądowym. Wstępne ustalenia badawcze umożliwiły sformułowanie tezy, że wyłączenie wspólnika jest szczególnym środkiem prawnym, pozwalającym na sanację stosunków w spółce, w sytuacji gdy nieprawidłowości w jej funkcjonowaniu wywołane zostały przyczynami leżącymi po stronie jednego bądź kilku wspólników. Instytucja ta zapewnia ochronę bytu prawnego spółki z o.o. jako organizacji oraz interesów wspólników większościowych, przy jed-

---

¹ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.6.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.).

noczesnym poszanowaniu praw wyłączanego wspólnika. Sama zaś jej konstrukcja normatywna została prawidłowo wkomponowana w osobowo-kapitałowy charakter spółki z o.o. Zastrzeżenia może jednak budzić efektywność omawianej instytucji. Orientacyjny czas trwania postępowania o wyłączenie wspólnika, liczony od dnia wniesienia pozwu do dnia wydania prawomocnego wyroku wyłączającego wspólnika, może wynosić nawet około dwóch lat². Rozważenia wymaga, czy przyczyną tego stanu rzeczy jest obowiązująca regulacja Kodeksu spółek handlowych.

W monografii zastosowano przede wszystkim metodę formalno-dogmatyczną. Analizie i wykładni zostały poddane źródła prawa regulujące instytucję wyłączenia wspólnika, w szczególności stanowiące jej trzon art. 266–269 KSH.

Rozważania normatywne zostały przeprowadzone na tle dorobku polskiej literatury prawa handlowego. Istotną i znaczną objętościowo część monografii stanowi omówienie orzecznictwa sądowego w sprawach o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o., co pozwoliło na zweryfikowanie i rozwinięcie – w świetle praktyki stosowania prawa – proponowanych w doktrynie kierunków interpretacyjnych.

W ramach analizy orzecznictwa sądowego szczególną uwagę poświęcono wykładni przewidzianego w art. 266 § 1 KSH zwrotu „ważne przyczyny”. W literaturze prawniczej niejednokrotnie wskazuje się na szereg przyczyn, które mogą być na tyle istotne, aby stanowić podstawę wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o. Wypowiedzi te charakteryzuje znaczny stopień ogólności. Tymczasem oceny ważnych przyczyn dokonuje każdorazowo sąd, w odniesieniu do konkretnego wspólnika, w sposób indywidualny, przy uwzględnieniu całokształtu stosunków w danej spółce oraz okoliczności faktycznych. Zachowanie wspólnika, które w danym stanie faktycznym może zostać uznane przez sąd za ważną przyczynę, w innych okolicznościach i w innej spółce może nie stanowić wystarczającej podstawy do wyłączenia wspólnika.

Na przewidzianą w Kodeksie spółek handlowych regulację prawną instytucji wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o. składają się nie tylko przepisy o charakterze materialnoprawnym, lecz także procesowym. Tym samym konieczne jest omówienie zagadnień związanych z postępowaniem sądowym w sprawie o wyłączenie wspólnika. W postępowaniu tym art. 266–269 KSH mają charakter *lex specialis* w stosunku do przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. W rezultacie zawarte w monografii rozważania procesowe koncentrują się przede wszystkim na zagadnieniach zdeterminowanych regulacją Kodeksu spółek handlowych, czyli legitymacji procesowej, statusu prawnego wspólnika w toku procesu oraz postępowania w sprawie zabezpieczenia powództwa o wyłączenie wspólnika. Omówiony został również charakter wyroku orzekającego wyłączenie wspólnika oraz jego skutki prawne. Z uwagi na potrzebę utrzymania optymalnej związku i jasności tekstu nie przedstawiono szczegółowo tych elementów regulacji postępowania sądowego w sprawie o wyłączenie wspólnika, które nie różnią się od ogólnej procedury w sprawach cywilnych.

---

² Tak K. Kronenberger, Wyłączenie wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w orzecznictwie sądów gospodarczych, TPP 2007, Nr 2, s. 78.

Monografia składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów merytorycznych oraz uwag końcowych i wniosków *de lege ferenda*.

W rozdziale I omówione zostały trzy zagadnienia teoretyczno-konstrukcyjne, które stanowią fundament dla rozważań szczegółowych, a mianowicie: pojęcie i znaczenie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, natura spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz status prawny wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Wyeksponowany został również jej osobowo-kapitałowy charakter, który determinuje kształt i wykładnię przepisów o wyłączeniu wspólnika.

Rozdział II zawiera genezę instytucji wyłączenia wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, która po raz pierwszy została unormowana w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Prawo o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością³. Zaprezentowane zostały również motywy przemawiające za wprowadzeniem omawianej konstrukcji do przepisów o spółce z o.o., a także jej znaczenie. Następnie przedstawiony został rys prawno-porównawczy instytucji wyłączenia wspólnika. Szczególną uwagę poświęcono prawodawstwom reprezentatywnym dla głównych rodzin prawa europejskiego: germańskiej (Niemcy), romańskiej (Francja), anglosaskiej (Anglia). Szerszą uwagę poświęcono również regulacji holenderskiej, którą uznaje się za rozwiązanie modelowe. Za odpowiednie tło dla podsumowania rozważań komparatystycznych uznano analizę regulacji wyłączenia wspólnika w przedstawionym przez Komisję Europejską projekcie statutu europejskiej spółki prywatnej (*societas privata europaea*). W dalszej części rozdziału przybliżona została argumentacja uzasadniająca postrzeganie instytucji wyłączenia wspólnika jako elementu osobowego w spółce kapitałowej. Na powyższym tle zarysowano podobieństwa i różnice pomiędzy instytucją wyłączenia wspólnika a przymusowym wykupem akcji akcjonariuszy mniejszościowych w spółce akcyjnej. Ponadto dokonano klasyfikacji prawa do wyłączenia wspólnika, charakteryzując je kolejno jako prawo: korporacyjne, istniejące z mocy ustawy, powszechne, związane z udziałem, bezwzględnie niepozbawialne oraz kolektywne

W rozdziale III szczegółowo omówiona została materialnoprawna przesłanka instytucji wyłączenia wspólnika, czyli ważne przyczyny. W tym celu przeprowadzono analizę orzecznictwa sądowego, w szczególności judykatury Sądu Najwyższego. Pozwoliło to na sformułowanie przykładowego katalogu przyczyn, które mogą stanowić podstawę wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o. Opracowanie judykatury uzupełnione zostało poglądami doktryny. Postawiono również pytanie o dopuszczalność umownego określenia ważnych przyczyn. W rozdziale III niezbędne było również rozstrzygnięcie dylematu, czy dla wspólników spółki z o.o. alternatywnym do żądania wyłączenia wspólnika instrumentem może być tzw. sankcyjne umorzenie udziałów (art. 199 KSH). Wymagało to porównania obu instytucji oraz poddania krytycznej analizie przeważających w tej dziedzinie poglądów doktryny.

Rozdział IV dotyczy postępowania sądowego w sprawie o wyłączenie wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W jego ramach omówione zostały istotne

---

³ Dz.U. R.P. Nr 82, poz. 602.

zagadnienia procesowe, tj. tryb postępowania cywilnego, właściwość miejscowa i rzeczowa sądu, legitymacja czynna i bierna, współuczestnictwo konieczne i jednolite, a także status prawny współnika w toku procesu o wyłączenie. Analizie poddano także problematykę zabezpieczenia powództwa poprzez zawieszenie współnika w wykonywaniu jego praw udziałowych (art. 268 KSH).

Rozdział V koncentruje się na charakterze prawnym wyroku wyłączającego współnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Szczególną uwagę poświęcono skutkom tego wyroku, które podzielono na trzy grupy: skutki wyłączenia w relacji wyłączony współnik a spółka, w relacji wyłączony współnik a przejmujący udziały oraz skutki wyłączenia dla spółki i jej pozostałych współników. W dalszej części rozdziału omówione zostało zagadnienie bezskuteczności wyroku wyłączającego współnika. Przeanalizowano także możliwość dochodzenia odszkodowania przez bezskutecznie wyłączonego współnika od pozywających go współników.

W rozdziale VI przedstawione zostały konstytucyjne uwarunkowania konstrukcji wyłączenia współnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Przeprowadzono test proporcjonalności tej instytucji (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), albowiem wyłączenie współnika stanowi ingerencję w jego konstytucyjnie chronione prawa majątkowe. W konsekwencji poddano ocenie, czy ustawodawca odpowiednio wyważył prawa – z jednej strony – wyłączonego współnika, a – z drugiej strony – spółki i pozostałych współników.

Powyższe rozważania pozwoliły na sformułowanie wniosków końcowych, uwag interpretacyjnych oraz postulatów *de lege ferenda* co do optymalnego kształtu normatywnego instytucji wyłączenia współnika ze spółki z o.o.

Monografia powstała na podstawie rozprawy doktorskiej obronionej w lutym 2016 r. w Instytucie Prawa Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. W tym miejscu pragnę serdecznie podziękować promotorowi rozprawy – prof. UW dr hab. *Katarzynie Bilewskiej* za życzliwość, motywację oraz cenne wskazówki, bez których praca nie mogłaby powstać. Wyrazy wdzięczności kieruje również do recenzentów rozprawy doktorskiej – prof. dr. hab. *Macieja Gutowskiego* oraz prof. UMK dr. hab. *Zbigniewa Kwaśniewskiego*, za wartościowe uwagi, które wpłynęły na ostateczny kształt opracowania.

Odrębne i szczególne podziękowania składam moim rodzicom oraz mojemu mężowi *Jakubowi* za wsparcie i pomoc, którą mi okazali w trudnym okresie intensywnej pracy naukowej.

Wykaz skrótów

I. Akty normatywne

BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (Kodeks cywilny niemiecki z 1896 r.)
HGB	Handelsgesetzbuch (Kodeks handlowy niemiecki z 1897 r.)
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2016 r. poz. 380 ze zm.)
k.c.h.	Burgerlijk Wetboek (Kodeks cywilny holenderski z 1838 r.)
KH	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.6.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.)
Konstytucja RP	ustawa z 2.4.1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.)
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2015 r. poz. 2082 ze zm.)
KSH	ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2013 r. poz. 1030 ze zm.)
KRSU	ustawa z 20.8.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2016 r. poz. 687 ze zm.)

II. Czasopisma i wydawnictwa promulgacyjne

BCLC	Butterworths Company Law Cases
BGHZ	Die Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Zivilsachen
BPS	Biuletyn Prawa Spółek
Dz.U.	Dziennik Ustaw
GP	Gazeta Prawna
GS	Gazeta Sądowa
JORF	Journal Officiel de la République Française
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
MoP	Monitor Prawniczy

Wykaz skrótów

M.Pr.Bank.	Monitor Prawa Bankowego
OSA	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK-ZU	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, Zbiór Urzędowy
PG	Prawo Gospodarcze
PiP	Państwo i Prawo
PPC	Polski Proces Cywilny
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
PPP	Przegląd Prawa Podatkowego
Pr. Bank.	Prawo Bankowe
Prok. i Praw.	Prokuratura i Prawo
PS	Prawo Spółek
PUG	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
Rej.	Rejent
RGBL.	Reichsgesetzblatt
TPP	Transformacje Prawa Prywatnego

III. Inne skróty

BGH	Bundesgerichtshof
BV	Besloten Vennootschap
GmbH	Gesellschaft mit beschränkter Haftung
Legalis	System Informacji Prawnej Legalis – C.H. Beck
LEX	System Informacji Prawnej LEX – Wolters Kluwer
POSP	Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych
SA	Sąd Apelacyjny
SARL	Société à responsabilité limitée
SN	Sąd Najwyższy
SO	Sąd Okręgowy
SPE	Societas Privata Europaea
spółka z o.o.	spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
SW	Sąd Wojewódzki
TK	Trybunał Konstytucyjny

Wykaz orzeczeń

Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego

- 1) Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13.4.1999 r., K 36/98, OTK-ZU 1999, Nr 3, poz. 40.
- 2) Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2.6.1999 r., K 34/98, OTK-ZU 1999, Nr 5, poz. 94.
- 3) Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 12.1.2000 r., P 11/98, OTK-ZU 2000, Nr 1, poz. 3.
- 4) Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 14.3.2000 r., P 5/99, OTK-ZU 2000, Nr 2, poz. 60.
- 5) Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 30.1.2001 r., K 17/00, OTK-ZU 2001, Nr 1, poz. 4.
- 6) Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 29.5.2001 r., K 5/01, OTK-ZU 2001, Nr 4, poz. 87.
- 7) Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 19.12.2002 r., K 33/02, OTK-ZU 2002, Nr 7/A, poz. 97.
- 8) Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 30.3.2004 r., K 32/03, OTK-ZU 2004, Nr 3/A, poz. 22.
- 9) Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 21.6.2005 r., P 25/02, OTK-ZU 2005, Nr 6/A, poz. 65.
- 10) Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 28.4.2009 r., P 22/07, OTK-ZU 2009, Nr 4/A, poz. 55.
- 11) Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 23.11.2009 r., P 61/08, OTK-ZU 2009, Nr 10/A, poz. 150.
- 12) Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 25.7.2013 r., P 56/11, OTK-ZU 2013, Nr 6/A, poz. 85.
- 13) Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 25.9.2014 r., SK 4/12, OTK-ZU 2014, Nr 8/A, poz. 95.

Orzeczenia Sądu Najwyższego

- 1) Orzeczenie Sądu Najwyższego z 22.4.1937 r., C I 1868/36, OSN 1938, Nr 4, poz. 163.
- 2) Wyrok Sądu Najwyższego z 11.10.1937 r., II C 908/37, PPH 1938, Nr 2, poz. 1694.
- 3) Wyrok Sądu Najwyższego z 3.5.1968 r., II CR 163/68, Legalis.
- 4) Wyrok Sądu Najwyższego z 19.7.1978 r., I CR 254/78, OSNC 1979, Nr 6, poz. 121.